
Kétfoltos élősdibogár

Apalus bimaculatus (LINNAEUS, 1760)

Védelmi kategória: Nem szerepel a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) által felállított, a veszélyeztetett fajokat tartalmazó listán. Magyarországon *nem védett*.

A február-március folyamán felbukkanó, sajátos megjelenésű kétfoltos élősdibogár a kora tavasz hírnöke
(© Bérces Sándor)

A fajok életvitele: Testhossza 9–11 mm. Teste, csápjai és lábai is feketék, a nőtény potroha barna. Szárnyfedői szalmasárga színűek, az alsó harmadukban egy-egy elmosódott fekete folttal. Hártás szárnyuk gyakran kilóg a szárnyfedő alól. Röpképesek, de csak rövid és esetlen repülésre képesek, inkább a talaj felszínén mozognak. Hasonló megjelenésű faj a mezei élősdibogár, de ennek szárnyfedője élénk téglavörös. A kifejlett rovarok lágyszárúakat fogyasztanak, ám rövid életükben nem biztos, hogy táplálkoznak. Testnedvük a nünükékhez és a torzcsápúbogarakhoz hasonlóan kantaridint tartalmaz, mely az ember számára súlyosan mérgező vegyület. A kifejlett bogár a talajban telel, és az első napos tavaszi napokon bújik elő február-március folyamán. Ezt követően gyorsan lezajlik a párzás és a peterakás, majd a hímek rövidesen elpusztulnak. Az imágók mindössze néhány hétig élnek. Egyesek szerint a nőtények különböző tárgyak föld felőli oldalára ragasztják petéiket, mások szerint maguk ásta gödrökbe helyezik, ismét mások szerint a nőtények elpusztult testéből bújnak elő a mozgékony háromkarmú lárvák. Nem ismert, hogy a lárvák miként kerül a tavaszi selyemméh járataiba. Ez az Európa-szerte elterjedt méh március végétől május közepéig aktív. A méhek elsősorban homokos, növényzet nélküli területeken építik fészkeiket, eközben gyakran óriási, több ezer fészkekből álló kolóniákat hoznak létre. A méh füzekről, fészkesvirágúakról, pillangósokról és juharfélék virágzatáról gyűjt pollent. Az élősdibogár lárvái a selyemméh fészkeiben felfalják a petéket, lárvákat és a méh által összegyűjtött pollent. A lárvák többször vedlik, majd a kifejlett bogarak ősszel kelnek ki, és a méhfészkekben telelnek át. Az élősdibogár tipikus élőhelye a nyílt, olykor növényzetmentes homoki gyepek, de városi környezetben is egyre gyakrabban bukkan fel, ahol leginkább a zöldfelületek gyepeiben, útszegélyek mezsgyéjében figyelhető meg. Az utóbbi években Budapest számos pontján, így a belső kerületekben is előkerült.

Elterjedés és állomány nagyság: Európában elterjedt, valamint Észak-Afrika több pontjáról is ismert. Ázsiában Szibériáig tart elterjedési területe. Magyarországi elterjedése meglehetősen szórványos. Nyugatról haladva a Balaton déli partjának közelében, Somogyból, illetve a Duna mentén Komárom-Esztergom vármegyéből vannak előfordulásai. Ismerjük Budapestről és a Csepel-szigetről, illetve a Duna–Tisza közéről is, Csongrád-Csanád vármegyében a Tisza mentén, Hajdú-Bihar vármegyében pedig a Berettyó környékéről. Ismert élőhelyei a homovidékek növényzettel többé-kevésbé benőtt részei.

Veszélyeztető tényezők: A fajt elsősorban az fenyegeti, hogy megszűnnek az élősdibogár gazdaállatának, a tavaszi selyemméh fészkelőhelyéül szolgáló nyílt homokfelszínek, többek között a természetes szukcesszió és az özönfajok előretörése miatt. Komplex fejlődésmenete miatt tehát csak ott tud fennmaradni, ahol selyemméhek még nagy számban élnek. A méheket érzékenyen érintő rovarirtó szerek elterjedése és a méhek által kedvelt nyílt, könnyen felmelegedő fészkelőhelyek csökkenése az élősdibogarak számának csökkenését okozza.

A megőrzés érdekében szükséges és ajánlott tevékenységek: Előnyös számára a legeltetés, akár az alkalmankénti túllegettetés, azonban a féreghajtó szereket (pl. ivermectin) nagyon körültekintően szabad csak használni, mivel azok a legelőre kijutva súlyosan károsítják a rovarvilágot. A féreghajtó szeres kezelést a kihajtás előtt legalább hat héttel korábban kell elvégezni ahhoz, hogy az állatok annak hatóanyagait a legelőn már ne tudják üríteni. Az özönfajok visszaszorítása mindenütt szükséges.

Ajánlott irodalom: AHLBÄCK 2010, BEETLEBEE 2014, MARKUS 2009, MOLANDER & FRANZÉN 2010, KASZAB 1956, MERKL 2003, MERKL & VÍG 2009, SZALÓKI & SZÉL 2025

BÉRCES SÁNDOR & SZÉL GYÖZŐ